

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง “เนื้อหา ผลของการพัฒนาผู้เรียน และข้อเสนอแนะทางการเรียนการสอน สาระวิชารัฐศาสตร์ในฐานะวิชาการศึกษาทั่วไปในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยไทย” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารที่สำคัญและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างเป็นกรอบความคิดในการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ทำการสรุปและเรียบเรียงเนื้อหาไว้ตามลำดับ ดังต่อไปนี้ คือ

2.1 เป้าหมายของการพัฒนาบัณฑิตในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปตามพัฒนาการของการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

2.2 มาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

2.3 มาตรฐานผลการเรียนรู้ในแต่ละด้านของคุณวุฒิระดับปริญญาตรี (ระดับที่ 2)

2.4 จุดมุ่งหมายทางการศึกษา

2.5 สาระวิชารัฐศาสตร์

2.6 สาระวิชารัฐศาสตร์ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ตามหลักสูตรคณะเทคโนโลยีการเกษตร ประจำปีการศึกษา 2548

2.7 สาระวิชารัฐศาสตร์ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ฉบับ พ.ศ. 2551

2.8 สาระวิชารัฐศาสตร์ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ฉบับ พ.ศ. 2552

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.10 สรุปกรอบความคิดในการวิจัย

ดังมีรายละเอียดของเนื้อหาแต่ละเรื่องต่อไปนี้

2.1 เป้าหมายของการพัฒนาบัณฑิตในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปตามพัฒนาการของการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

ในอดีตก่อนที่จะมีการบังคับใช้ “ประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่องแนวทางการปฏิบัติ ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552” ในฉบับปัจจุบันนี้ พัฒนาการของการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีเป้าหมายของการพัฒนาบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติที่พึงปรารถนา ดังมีรายละเอียดของพัฒนาการดังกล่าว ต่อไปนี้ คือ (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2549: 6-7)

2.1.1 ตามประกาศทบวงมหาวิทยาลัย เรื่องเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2532 ได้กำหนดนิยามของวิชาการศึกษาทั่วไปว่า หมายถึง “วิชาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล มีความเข้าใจธรรมชาติ ตนเอง ผู้อื่น และสังคม เป็นผู้ใฝ่รู้ สามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อความหมายได้ดี เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ

มีคุณธรรม ตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมทั้งของไทยและของประชาคมนานาชาติ สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิต และดำรงตนอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี”

2.1.2 ตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรปริญญาตรี พ.ศ. 2542 ได้กำหนดไว้ว่า หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป หมายถึง “วิชาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล มีความเข้าใจธรรมชาติ ตนเอง ผู้อื่น และสังคม เป็นผู้ใฝ่รู้ สามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารความหมายได้ดี มีคุณธรรม ตระหนักในคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรมทั้งของไทยและของประชาคมนานาชาติ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต และดำรงตนอยู่ในสังคมได้ในสัดส่วนที่เหมาะสม”

2.1.3 ตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรปริญญาตรี พ.ศ. 2548 ได้กำหนดไว้ว่า หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป หมายถึง “วิชาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล มีความเข้าใจในธรรมชาติ เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่นและสังคม เป็นผู้ใฝ่รู้ สามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารความหมายได้ดี มีคุณธรรม ตระหนักในคุณค่าศิลปวัฒนธรรมทั้งของไทยและของประชาคมนานาชาติ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตและดำรงตนอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี”

อย่างไรก็ดี ผลจากการศึกษาของไพฑูริย์ สินลาร์ตัน (2549) ในรายงานการวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมการจัดหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปในมหาวิทยาลัยไทย” ที่ได้ทำการวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย จำนวน 46 แห่ง พบว่า จุดมุ่งหมายของวิชาศึกษาทั่วไป มีความครอบคลุมอย่างกว้างขวาง ทั้งทางด้านความรู้โดยกว้าง ความเข้าใจ คุณธรรม จริยธรรม การนำไปใช้ และทักษะในชีวิตประจำวัน โดยสามารถจัดแบ่งเนื้อหาสาระออกเป็นหมวดหมู่ใหญ่ๆ ได้ 13 ประการ ดังต่อไปนี้ คือ 1) ได้รับความรู้พื้นฐานสำหรับการเรียนในวิชาอื่นๆ ต่อไป 2) ได้เรียนรู้วิธีการศึกษาหาความรู้ในสาขาวิชาอื่นๆ 3) มีโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น 4) ได้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมโลก/นานาชาติ 5) เข้าใจเรื่องราวและปัญหาของสังคมไทย 6) รู้จัก/เข้าใจทั้งตนเองและผู้อื่น 7) ได้รับความรู้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ 8) มีความรู้และตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม 9) ได้รับการปลูกฝังด้านคุณธรรม จริยธรรม 10) รู้จักคิดวิเคราะห์วิจารณ์ 11) มีความสามารถในการปรับตัวและตัดสินใจแก้ปัญหา 12) มีความใฝ่รู้และแสวงหาความรู้อยู่เสมอ และ 13) มีทักษะและความสามารถในการสื่อสาร

แต่ในปัจจุบันนี้ เมื่อมีการนำประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่องแนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2552 มาใช้บังคับ จึงย่อมทำให้เป้าหมายของการพัฒนาบัณฑิตทางด้านคุณสมบัติดังกล่าว จะต้องปรับเปลี่ยนไปตามเกณฑ์มาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ดังจะได้กล่าวถึงรายละเอียดต่อไป

2.2 มาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

ตามมาตรฐานดังกล่าวได้ระบุไว้ว่า การเรียนรู้ของผู้เรียน จะต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับตัวของผู้เรียน ซึ่งพัฒนาขึ้นจากประสบการณ์ที่ได้รับจากกระบวนการของการศึกษาเล่าเรียนนั้น โดยที่กรอบมาตรฐานคุณวุฒิในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ได้กำหนดให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้ดังกล่าวกับผู้เรียนใน 5 ประการ ดังต่อไปนี้คือ (สจล.วิทยาเขตชุมพร, 2554ก : 6)

2.2.1 มาตรฐานด้านคุณธรรมและจริยธรรม (Ethics and Moral) อันหมายถึง การพัฒนานิสัยในการประพฤติอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม และด้วยความรับผิดชอบทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม ความสามารถในการปรับวิถีชีวิตในความขัดแย้งทางค่านิยม การพัฒนานิสัยและการปฏิบัติตามศีลธรรม ทั้งในเรื่องส่วนตัวและสังคม

2.2.2 มาตรฐานด้านความรู้ (Knowledge) อันหมายถึง ความสามารถในการเข้าใจ การนึกคิด และการนำเสนอข้อมูล การวิเคราะห์และจำแนกข้อเท็จจริงในหลักการ ทฤษฎี ตลอดจนกระบวนการต่างๆ และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้

2.2.3 มาตรฐานด้านทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills) อันหมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์และใช้ความรู้ ความเข้าใจในแนวคิด หลักการ ทฤษฎี และกระบวนการต่างๆ ในการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ๆ ที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อน

2.2.4 มาตรฐานด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (Interpersonal Skills And Responsibility) อันหมายถึง ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม การแสดงถึงภาวะผู้นำ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ความสามารถในการวางแผนและรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง

2.2.5 มาตรฐานด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Numerical Analysis, Communication and Information Technology Skills) อันหมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข ความสามารถในการใช้เทคนิคทางคณิตศาสตร์และสถิติ ความสามารถในการสื่อสารทั้งการพูด การเขียน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

อย่างไรก็ดี มาตรฐานอันเป็นผลลัพธ์ที่จะต้องเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ของนักศึกษาในแต่ละด้าน อาจมีความแตกต่างกันไป กล่าวคือ มากบ้างน้อยบ้างก็ได้ ทั้งนี้อาจเป็นไปได้จากลักษณะของความสามารถขั้นพื้นฐานของคุณวุฒิ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้ คือ (สจล.วิทยาเขตชุมพร, 2554ก : 7)

1) มาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม จะใช้กับนักศึกษาทุกคน แต่สำหรับนักศึกษาในบางสาขาวิชา ก็อาจจะมีการพัฒนาในลักษณะที่เป็นการเฉพาะขึ้นมาได้ อาทิ แพทย์ มีจรรยาบรรณแพทย์ หรือครู-อาจารย์ ก็มีจรรยาบรรณครู-อาจารย์ เป็นต้น

2) **มาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านความรู้และทักษะทางปัญญา** สิ่งนี้มีความเกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่นักศึกษาเลือกเรียน โดยตรง กล่าวคือ ความรู้และทักษะที่เกิดขึ้นจะต้องมีความเหมาะสมกับระดับคุณวุฒิที่กำหนดไว้ในหลักสูตรและรายละเอียดของคำอธิบายรายวิชา

3) **มาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ** นักศึกษาทุกคนจะต้องบรรลุในมาตรฐานข้อนี้

4) **มาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ** นักศึกษาทุกคนจะต้องบรรลุในมาตรฐานข้อนี้ เช่นเดียวกัน แต่หากเป็นนักศึกษาในบางสาขาวิชา ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับมาตรฐานในข้อนี้ ก็จะต้องมีความชำนาญที่มากกว่านักศึกษาในสาขาอื่นๆ

จากกรอบมาตรฐานทั้ง 5 ด้าน ซึ่งปรากฏอยู่ในเอกสาร “กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และแนวทางปฏิบัติ” ได้กำหนดมาตรฐานของผลการเรียนรู้ ในแต่ละด้านของคุณวุฒิระดับปริญญาตรีไว้ ดังจะได้กล่าวถึงในลำดับต่อไป

2.3 มาตรฐานผลการเรียนรู้ในแต่ละด้านของคุณวุฒิระดับปริญญาตรี (ระดับที่ 2)

ผลของการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับปริญญาตรีตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิทั้ง 5 ด้าน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ คือ (สจล.วิทยาเขตชุมพร, 2554ก : 9-10)

2.3.1 มาตรฐานด้านคุณธรรมจริยธรรม กล่าวคือ ผู้เรียนจะต้องสามารถจัดการปัญหาทางคุณธรรม จริยธรรม และวิชาชีพโดยใช้ดุลยพินิจทางค่านิยม ความรู้สึกของผู้อื่น ค่านิยมพื้นฐาน และจรรยาบรรณวิชาชีพ มีการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม อาทิ มีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ เป็นแบบอย่างที่ดี เข้าใจผู้อื่น และเข้าใจโลก เป็นต้น

2.3.2 มาตรฐานด้านความรู้ กล่าวคือ ผู้เรียนจะต้องมีองค์ความรู้ในสาขาวิชาอย่างกว้างขวางและเป็นระบบ ตระหนักรู้หลักการและทฤษฎีในองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง สำหรับหลักสูตรวิชาชีพ จะต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับความก้าวหน้าของความรู้เฉพาะด้านในสาขาวิชา และตระหนักถึงงานวิจัยในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาและการต่อยอดองค์ความรู้ สำหรับหลักสูตรวิชาชีพที่เน้นการปฏิบัติ จะต้องตระหนักในธรรมเนียมปฏิบัติ กฎระเบียบ ข้อบังคับ ที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์

2.3.3 มาตรฐานด้านทักษะทางปัญญา กล่าวคือ ผู้เรียนจะต้องสามารถค้นหาข้อเท็จจริง ทำความเข้าใจและสามารถประเมินข้อมูล แนวคิด และหลักฐานใหม่ๆ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และใช้ข้อมูลที่ได้สำหรับการแก้ไขปัญหาและงานอื่นๆ ด้วยตนเอง สามารถศึกษาปัญหาที่ค่อนข้างซับซ้อนและเสนอแนะแนวทางสำหรับการแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงความรู้ทางภาคทฤษฎี ประสบการณ์ทางภาคปฏิบัติ และผลกระทบจากการตัดสินใจ สามารถใช้ทักษะและความเข้าใจอันถ่อง

แก้ในเนื้อหาสาระทางวิชาการและวิชาชีพ สำหรับหลักสูตรวิชาชีพ นักศึกษาต้องสามารถใช้วิธีการปฏิบัติงานประจำและหาแนวทางใหม่ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม

2.3.4 มาตรฐานด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ กล่าวคือ ผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วมช่วยเหลือต่อการแก้ไขปัญหาในกลุ่มได้อย่างสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็นผู้นำหรือสมาชิกของกลุ่ม สามารถแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำในสถานการณ์ที่ไม่ชัดเจนและต้องใช้นวัตกรรมใหม่ๆ ในการแก้ไขปัญหา มีความคิดริเริ่มในการวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างเหมาะสม บนพื้นฐานของตนเองและของกลุ่ม รับผิดชอบในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งพัฒนาตนเองและอาชีพ

2.3.5 มาตรฐานด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ กล่าวคือ ผู้เรียนจะต้องสามารถศึกษาและทำความเข้าใจในประเด็นปัญหา สามารถเลือกและประยุกต์ใช้เทคนิคทางสถิติหรือคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมในการศึกษาค้นคว้าและเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประมวลผล แปลความหมาย และนำเสนอข้อมูลสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอ สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในการพูด การเขียน สามารถเลือกใช้รูปแบบของการนำเสนอที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มบุคคลที่แตกต่างกันได้

กรอบมาตรฐานผลการเรียนรู้ดังที่ได้นำเสนอมาข้างต้นนี้ เป็นการอนุวัติตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ อันถือเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยอย่างเป็นทางการ อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี นักวิชาการด้านศึกษาศาสตร์ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า จุดมุ่งหมายทางการศึกษา (Educational Objectives) ที่ประสงค์จะให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เมื่อผ่านกระบวนการแห่งการเรียนรู้แล้ว อย่างเป็นทางการ ก็คือ ผู้เรียนจะต้องมีการพัฒนาเกิดขึ้นใน 3 ประเด็น คือ ความรู้ เจตคติ (หรือทัศนคติ) และทักษะ หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า KAP – Knowledge, Attitude, Practice (or Skill) นั่นเอง ดังจะได้กล่าวถึงต่อไป

2.4 จุดมุ่งหมายทางการศึกษา

แนวความคิดเรื่องจุดมุ่งหมายทางการศึกษา (Educational Objectives) ตามการจำแนกของ Benjamin S. Bloom (1956 อ้างถึงใน อุทุมพร จามรมาน, 2544) ประกอบไปด้วยการพัฒนาของผู้เรียนใน 3 ประเด็น (Domain) คือ พุทธิปริเขต จิตตปริเขต และพลังทักษะปริเขต กล่าวคือ

2.4.1 พุทธิปริเขต (Cognitive Domain) ประกอบไปด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) ความรู้ 2) ความเข้าใจ 3) การประยุกต์ใช้ 4) การวิเคราะห์ 5) การสังเคราะห์ และ 6) การประเมิน

2.4.2 จิตตปริเขต (Affective Domain) ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การแสดงความตั้งใจ 2) การตอบสนอง 3) การให้คุณค่า 4) การจัดระบบ และ 5) การสร้างคุณลักษณะ

2.4.3 พลังทักษะปริเขต (Psycho-motor Domain) ประกอบไปด้วย 7 ขั้นตอน คือ 1) การรับรู้

2) การเตรียมพร้อม 3) การตอบสนองตามแนวทางที่ให้ 4) การสร้างกลไก 5) การตอบสนองในสิ่งที่ซับซ้อน 6) การดัดแปลงให้เหมาะสม และ 7) การริเริ่มสิ่งใหม่

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่ากรอบมาตรฐานคุณวุฒิและจุดมุ่งหมายทางการศึกษา ดังที่นำเสนอมาข้างต้นนี้ ก็คือ สิ่งเดียวกันนั่นเอง เพียงแต่ว่าเป็นการมองคนละด้านเท่านั้น ทั้งนี้ เพราะแนวความคิดทั้งสองนี้ ก็คือ การมุ่งสอบวัดพัฒนาการที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน กล่าวคือ เมื่อผู้เรียนได้ผ่านกระบวนการของการศึกษาไปแล้ว ก็จะต้องเกิดผลสัมฤทธิ์ (ผลลัพธ์) ในทางที่พึงประสงค์ขึ้น ซึ่งก็สุดแล้วแต่ว่าจะมองในมุม (เกณฑ์การวัด) ใด ดังที่ได้กล่าวไว้แล้ว

อย่างไรก็ดี การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้มุ่งที่ขอบเขตเฉพาะด้านการจัดการเรียนการสอนสาระวิชารัฐศาสตร์ในฐานะวิชาการศึกษาทั่วไปในระดับปริญญาตรี เท่านั้น ดังนั้น จึงขอกกล่าวถึงขอบข่ายสาระของวิชารัฐศาสตร์อย่างคร่าวๆ ในหัวข้อถัดไป

2.5 สาระวิชารัฐศาสตร์

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2545 : 52-58) ได้กล่าวถึง ขอบข่ายของสาระวิชารัฐศาสตร์ว่าประกอบไปด้วย 6 สาระ ดังต่อไปนี้ คือ

- 1) ทฤษฎีการเมือง
- 2) กฎหมายมหาชน
- 3) การเมืองภายในประเทศ
- 4) รัฐประศาสนศาสตร์
- 5) การเมืองเปรียบเทียบ
- 6) การเมืองระหว่างประเทศ

รุ่ง ชันนา และบุญ จันทา (2534 : 3-5) ได้กล่าวถึง ขอบข่ายของสาระวิชารัฐศาสตร์ว่าประกอบไปด้วย 8 สาระ ดังต่อไปนี้ คือ

- 1) สถาบันและพฤติกรรมทางการเมืองของชาติและของต่างประเทศ (Foreign and Cross-National Political Institution and Behavior)
- 2) กฎหมายระหว่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศ และการเมืองระหว่างประเทศ (International Law, Organization, and Politics)
- 3) ระเบียบวิธีการวิจัย (Methodology)
- 4) เสถียรภาพทางการเมือง การไร้เสถียรภาพทางการเมือง และการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง (Political Stability, Instability, and Change)

- 5) ทฤษฎีการเมือง (Political Theory)
- 6) นโยบายมหาชน : การสร้างและเนื้อหา (Public Policy : Formation and Content)
- 7) รัฐประศาสนศาสตร์หรือการบริหารรัฐกิจ (Public Administration)
- 8) การเมืองอเมริกัน (U.S. Political Institutions, Processes, and Behaviors)

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับขอบข่ายของสาระวิชารัฐศาสตร์ดังที่ได้นำเสนอไปข้างต้นนี้ ประกอบกับตัวอย่างของการจัดแบ่งภาควิชาของคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทำให้สามารถนำมาเป็นโครงร่างสำหรับการจัดแบ่งสาระวิชารัฐศาสตร์ได้อย่างคร่าวๆ ใน 3 สาระ ดังต่อไปนี้คือ

- 1) สาระด้านการเมืองการปกครอง
- 2) สาระด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
- 3) สาระด้านรัฐประศาสนศาสตร์หรือการบริหารรัฐกิจ

เนื่องจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จะได้ศึกษาถึงเนื้อหาของคำอธิบายรายวิชาในสาระวิชา รัฐศาสตร์ ในฐานะวิชาการศึกษาทั่วไป ดังนั้น จึงขอแนะนำตัวอย่างของสาระวิชา รัฐศาสตร์ในหมวด วิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพร ดังมีรายละเอียดที่จะได้กล่าวถึงในลำดับถัดไป

2.6 สาระวิชา รัฐศาสตร์ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หลักสูตรคณะเทคโนโลยีการเกษตร

ประจำปีการศึกษา 2548

ตามหลักสูตรการศึกษาของคณะเทคโนโลยีการเกษตร ประจำปีการศึกษา 2548 ประกอบไปด้วย 1 รายวิชา คือ รายวิชา 03100072 รัฐศาสตร์เบื้องต้น 2 (2-0) ดังมีเนื้อหาของคำอธิบายรายวิชาต่อไปนี้ (คณะเทคโนโลยีการเกษตร สจล., 2548)

“ศึกษาอย่างกว้างๆ ถึงสาระและขอบข่ายของวิชา รัฐศาสตร์ อันประกอบด้วยการศึกษาทาง รัฐศาสตร์ การจัดการองค์การทางการเมือง รัฐธรรมนูญ พรรคการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ วัฒนธรรม และอุดมการณ์ ตลอดจนการพัฒนาการเมือง”

ในขณะที่หลักสูตรอื่นๆ ที่เปิดสอนใน สจล. วิทยาเขตชุมพร ก็ได้บรรจุรายวิชาดังกล่าวนี้ไว้ด้วย เช่นเดียวกัน อาทิ หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต (ต่อเนื่อง) สาขาวิชาเทคโนโลยีการผลิตสัตว์ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2544) หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาอิเล็กทรอนิกส์ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2547) และหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิศวกรรมเกษตร (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2545) เป็นต้น

ส่วนหลักสูตรที่เปิดสอนใน สจล.วิทยาเขตชุมพร ในปีการศึกษา 2553 ได้กำหนดให้มีเนื้อหาสาระของรายวิชารัฐศาสตร์ไว้ถึง 3 รายวิชา ดังมีรายละเอียดที่จะได้กล่าวถึงในลำดับต่อไป

2.7 สาระวิชารัฐศาสตร์ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ฉบับ พ.ศ. 2551

ตามหลักสูตรการศึกษาของ สจล.วิทยาเขตชุมพร ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปฉบับปี พ.ศ. 2551 (เริ่มนำมาใช้ใน สจล.วิทยาเขตชุมพร เมื่อปีการศึกษา 2553) สาระวิชารัฐศาสตร์ ประกอบไปด้วย 3 รายวิชา ดังมีเนื้อหาของคำอธิบายรายวิชาต่อไปนี้ คือ (สจล., 2551)

1) รายวิชา 90403002 รัฐศาสตร์ทั่วไป 3(3-0-6)

“ศึกษารัฐธรรมนูญและวิธีการศึกษาทางรัฐศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐศาสตร์กับศาสตร์อื่นๆ ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องทางรัฐศาสตร์ ลัทธิการเมือง หลักการและการใช้อำนาจ ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับบุคคลในทางการเมือง สถาบันทางการเมืองการปกครอง กระบวนการทางการเมือง และความสัมพันธ์ระหว่างประชาชาติ”

2) รายวิชา 90403003 พื้นฐานการเมืองการปกครองของไทย 3(3-0-6)

“ศึกษาสภาพทั่วไปของการเมืองการปกครอง หลักและแนวคิดการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประวัติการเมืองการปกครองไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สถาบันทางการเมือง กระบวนการและพฤติกรรมทางการเมือง ปัญหาและแนวโน้มการเมืองการปกครองของไทย”

3) รายวิชา 90403004 การปกครองท้องถิ่นไทย 3(3-0-6)

“ศึกษาหลักการทั่วไปในการจัดการปกครองประเทศ หลักและแนวความคิดในการปกครองท้องถิ่น ประวัติการปกครองท้องถิ่นไทย การปกครองท้องถิ่นของไทยในปัจจุบัน องค์การและกระบวนการปกครองท้องถิ่น ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ของการปกครองท้องถิ่นไทย รวมทั้งแนวโน้มการพัฒนาและปรับปรุงการปกครองท้องถิ่นไทย”

ต่อมา ตามเอกสาร “หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ฉบับปี พ.ศ. 2552” ของสำนักบริหารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (สจล.วิทยาเขตชุมพร, 2554ข : 74-93) ได้กำหนดให้มีสาระวิชารัฐศาสตร์ไว้เพียง 1 รายวิชา ดังจะได้กล่าวถึงในลำดับต่อไป

2.8 สาระวิชารัฐศาสตร์ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ฉบับ พ.ศ. 2552

สาระวิชารัฐศาสตร์ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ฉบับปี พ.ศ. 2552 ของสำนักบริหารวิชาการ สจล. (เริ่มนำมาใช้ใน สจล.วิทยาเขตชุมพร เมื่อปีการศึกษา 2555) ประกอบไปด้วย 1 รายวิชา คือ รายวิชา 90040004 การปกครองท้องถิ่นไทย 3(3-0-6) ดังมีเนื้อหาของคำอธิบายรายวิชา ต่อไปนี้ (สจล.วิทยาเขตชุมพร, 2554ข : 93)

“หลักการทั่วไปในการจัดการปกครองประเทศ หลักและแนวคิดในการปกครองท้องถิ่น ประวัติ การปกครองท้องถิ่นไทย การปกครองท้องถิ่นของไทยในปัจจุบัน องค์การและกระบวนการปกครอง ท้องถิ่น ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ของการปกครองท้องถิ่นไทย รวมทั้งแนวโน้มการพัฒนาและปรับปรุง การปกครองท้องถิ่นไทย”

จากการทบทวนวรรณกรรมมาข้างต้นนี้ สามารถสรุปได้ว่า “สาระวิชารัฐศาสตร์” เป็นส่วน หนึ่งที่สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ได้บรรจุไว้ใน “หมวดวิชาการศึกษา ทั่วไป” และประกอบไปด้วยเหตุที่ว่า กระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศคณะกรรมการการ อุดมศึกษา เรื่องแนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และ มีการอนุมัติเพื่อให้มีการดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมโดย “กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2552 และแนวทางปฏิบัติ” ทำให้การจัดการเรียนการสอน นอกจากการมุ่งบรรลุใน จุดมุ่งหมายทางการศึกษา (Educational Objectives) ทั้ง 3 ประการ คือ พุทธิปริเขต (Cognitive Domain) จิตตปริเขต (Affective Domain) และพลังทักษะปริเขต (Psycho-motor Domain) แล้ว ยังจะต้องสามารถ พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามที่กรอบมาตรฐานคุณวุฒิได้กำหนดไว้เป็น 5 ประการ กล่าวคือ ด้าน คุณธรรมจริยธรรม (Ethics and Moral) ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (Interpersonal Skills and Responsibility) และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Numerical Analysis, Communication and Information Technology Skills) อีกด้วย

ในการศึกษาเรื่อง “เนื้อหา ผลของการพัฒนาผู้เรียน และข้อเสนอแนวทางของการเรียนการ สอนสาระวิชารัฐศาสตร์ในฐานะวิชาการศึกษาทั่วไปในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยไทย” นอกจากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องและแนวคิดที่สำคัญ ดังที่ได้นำเสนอตามลำดับข้างต้นนี้แล้ว ผู้วิจัยยังได้ค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นพื้นฐานของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ประกอบเพิ่มเติมไว้ ด้วย ดังมีรายละเอียดที่จะได้นำมาเสนอในหัวข้อถัดไป

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อ “วิชาการศึกษาทั่วไป” และ “คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์” พบว่า มีนักวิจัยหลายท่านได้เคยทำการศึกษาเป็นแนวทางในเบื้องต้นไว้แล้ว ดังมีตัวอย่างต่อไปนี้ คือ

2.9.1 งานวิจัยเกี่ยวกับวิชาการศึกษาทั่วไป

พัชรภา ตันติชูเวช (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษารูปแบบและลักษณะการจัดการศึกษาในรายวิชาการศึกษาทั่วไปของสหรัฐอเมริกาและประเทศในเอเชีย” ผลการศึกษาพบว่า 1) วัตถุประสงค์ของวิชาการศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศในเอเชีย ล้วนแล้วแต่มีลักษณะที่คล้ายๆ กัน กล่าวคือ ได้มุ่งเน้นให้นักศึกษามีความรู้อย่างกว้างขวาง นอกเหนือไปจากศาสตร์ในวิชาชีพของตนเอง อีกทั้งยังสามารถนำเอาสิ่งที่ได้เรียนรู้ไป มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ 2) หลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปที่มีลักษณะเป็นแบบบังคับร่วม ได้แก่ หลักสูตรของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดและมหาวิทยาลัยโตเกียว ในขณะที่ หลักสูตรที่มีลักษณะบังคับแบบกระจาย คือ หลักสูตรของมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด มหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ มหาวิทยาลัยหลิงนาน และมหาวิทยาลัยมาลาया 3) รูปแบบและลักษณะรายวิชาการศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด และมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด มีลักษณะที่เหมือนกัน กล่าวคือ เป็นลักษณะรายวิชาพิเศษ ในขณะที่ มหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ มหาวิทยาลัยหลิงนาน และมหาวิทยาลัยโตเกียว เป็นลักษณะรายวิชาแบบรายวิชาเดี่ยวและรายวิชาแบบผสม ส่วนมหาวิทยาลัยมาลาया มีรายวิชาลักษณะรายวิชาเดี่ยว รายวิชาผสม และรายวิชาพิเศษอื่นๆ 4) ข้อกำหนดหรือกฎเกณฑ์สำหรับการเรียนรายวิชาการศึกษาทั่วไป ในแต่ละมหาวิทยาลัย ก็จะมีข้อกำหนดที่แตกต่างกันออกไป อันได้แก่ จำนวนหน่วยกิตที่เรียนในรายวิชาการศึกษาทั่วไป คณะ และระดับชั้นปี กล่าวคือ ด้านจำนวนหน่วยกิต มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด จะกำหนดหน่วยกิตของรายวิชาการศึกษาทั่วไปไว้เท่ากับมหาวิทยาลัยในประเทศไทย คือ 30 หน่วยกิต ในขณะที่ มหาวิทยาลัยหลิงนาน มีจำนวน 27 หน่วยกิต มหาวิทยาลัยมาลาया มีจำนวน 15-20 หน่วยกิต ส่วนมหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ จะกำหนดคณที่นักศึกษาสังกัดอยู่ เป็นกฎเกณฑ์ที่สำคัญสำหรับการเลือกเรียนกลุ่มรายวิชาต่างๆ ในรายวิชาการศึกษาทั่วไป และได้กำหนดหน่วยกิตของรายวิชาการศึกษาทั่วไปไว้เพียงแค่ 20 หน่วยกิต เท่านั้น โดยมีเงื่อนไขว่า นักศึกษาที่เรียนในคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ก็จะต้องเรียนในกลุ่มวิชาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และนักศึกษาที่เรียนในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ก็จะต้องเรียนในกลุ่มวิชาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อเป็นรายวิชาการศึกษาทั่วไป นอกจากนี้ ระดับชั้นปีของการศึกษาในมหาวิทยาลัยโตเกียว ก็ยังใช้ถือเป็นข้อกำหนด สำหรับการเรียนในรายวิชาการศึกษาทั่วไปของนักศึกษาด้วย กล่าวคือ นักศึกษาจะเรียนรายวิชาในกลุ่มการศึกษาทั่วไป เฉพาะชั้นปีที่หนึ่ง และชั้นปีที่สอง เท่านั้น

พอเพ็ญ ไกรนรา และคณะ (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ผลของการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการศึกษาทั่วไปเพื่อการพัฒนามนุษย์ที่เน้นการฝึกตั้งคำถาม ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี” ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาประเมินการจัดการเรียนการสอนรายวิชาใน 2 ด้าน อันได้แก่ 1) ด้านความเหมาะสม ประกอบไปด้วย 1.1) ด้านความเหมาะสมต่อการพัฒนาบัณฑิต เนื้อหาที่มีเหมาะสมระดับมาก ในสามลำดับแรก ได้แก่ 1.1.1) การสร้างจิตสำนึกต่อสังคมและจิตอาสา 1.1.2) การกำหนดเป้าหมายการเรียน การพัฒนาทักษะการฟัง การจดบันทึก และเตรียมสอบ และ 1.1.3) ความสุข ตามลำดับ ในขณะที่ 1.2) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ มีกิจกรรมที่มีความเหมาะสมระดับมาก ในสามลำดับแรก ได้แก่ 1.2.1) การบูรณาการกิจกรรมจิตอาสากับกิจกรรมนักศึกษา 1.2.2) การเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม ต่อประเด็นต่างๆ และ 1.2.3) การเรียนรู้จากสื่อภาพยนตร์/สารคดี ตามลำดับ ในขณะที่ 2) ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ พบว่า 2.1) เนื้อหาที่นำไปใช้ประโยชน์ในระดับมากที่สุด คือ 2.1.1) การสร้างจิตสำนึกต่อสังคมและจิตอาสา ส่วนที่รองลงมา คือ นำไปใช้ประโยชน์ระดับมาก ได้แก่ 2.1.2) ความสัมพันธ์ที่ีระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และ 2.1.3) ความสุข ตามลำดับ ส่วน 2.2) กิจกรรมการเรียนรู้ที่นำไปใช้ประโยชน์ในระดับมาก ในสามลำดับแรก ได้แก่ 2.2.1) กิจกรรมจิตอาสาบูรณาการกับกิจกรรมนักศึกษา 2.2.2) กิจกรรมพันธมิตรตัวต่อ และ 2.2.3) การมีส่วนร่วมของนักศึกษาในกิจกรรมต่างๆ ในชั้นเรียน นอกจากนี้ ยังพบว่า ผลของการจำแนกระดับคำถามของนักศึกษา ภายหลังจากการเรียนรู้ จากจำนวน 480 ข้อคำถาม พบว่า นักศึกษาสามารถตั้งคำถามการเรียนรู้ในระดับความเข้าใจ จำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.20 ส่วนที่รองลงมา คือ คำถามระดับความจำ ร้อยละ 22.91 และคำถามระดับการวิเคราะห์ ได้ต่ำที่สุด คิดเป็นเพียงแค่ ร้อยละ 5.00 เท่านั้น ส่วนด้านความสุขในการเรียนของนักศึกษา พบว่า มีค่าเฉลี่ยภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยความสุขระดับมาก ในสามลำดับแรก ได้แก่ 1) เกิดจากสิ่งที่เรียนรู้มีความหมายและคุณค่าต่อการพัฒนานักศึกษาให้เป็นบัณฑิตและมนุษย์ที่สมบูรณ์ 2) นักศึกษาได้ฝึกคิด แก้ปัญหา พิจารณาให้เหตุผล และ 3) นักศึกษามีอิสระทางความคิดในการเรียนรู้ ตามลำดับ

ไพฑูรย์ ลินลารัตน์ (2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมการจัดหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปในมหาวิทยาลัยไทย” ผลการศึกษาพบว่า สามารถประมวลจุดมุ่งหมายของวิชาการศึกษาทั่วไปได้เป็น 13 ประการ อันประกอบไปด้วย 1) ได้รับความรู้พื้นฐานสำหรับการเรียนในวิชาอื่นๆ ต่อไป 2) ได้เรียนรู้วิธีการศึกษาหาความรู้สาขาวิชาอื่นๆ 3) มีโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น 4) ได้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมโลก/นานาชาติ 5) เข้าใจเรื่องราวและปัญหาของสังคมไทย 6) รู้จัก/เข้าใจทั้งตนเองและผู้อื่นๆ 7) ได้รับความรู้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ 8) มีความรู้และตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม 9) ได้รับการปลูกฝังด้านคุณธรรมจริยธรรม 10) รู้จักคิดวิเคราะห์วิจารณ์ 11) มี

ความสามารถในการปรับตัวและตัดสินใจแก้ปัญหา 12) มีความใฝ่รู้และแสวงหาความรู้อยู่เสมอ และ 13) มีทักษะและความสามารถในการสื่อสาร ส่วนรูปแบบหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยไทย มี 2 รูปแบบ คือ เป็นแบบบังคับร่วม คือ ให้ผู้เรียนเรียนร่วมกันทั้งมหาวิทยาลัย และแบบบังคับกระจาย คือ ให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ แล้วแต่ละคณะและตัวของผู้เรียนเอง ในขณะที่รายวิชาที่จัดสอน ประกอบไปด้วย 2 ประเภท คือ รายวิชาแบบเชิงเดี่ยว ซึ่งเป็นเนื้อหาวิชาชีพ เช่น จิตวิทยาทั่วไป ยังมีสอนอยู่มาก ส่วนรายวิชาแบบผสม อาทิ มนุษย์กับสังคม ก็มีมากขึ้นเช่นเดียวกัน ในประการสุดท้าย นวัตกรรมวิชาการศึกษาทั่วไปที่เด่นชัด ซึ่งถูกค้นพบในการวิจัยครั้งนี้มี 5 กรณีตัวอย่าง ได้แก่ 1) วิชาบัณฑิตอุดมคติ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2) รายวิชาบูรณาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 3) ชุดการสอนของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต 4) การพัฒนาหลักสูตรครบวงจรของมหาวิทยาลัยขอนแก่น และ 5) สำนักวิชาการศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยศรีปทุม ซึ่งเป็นแห่งเดียวในประเทศไทย ที่มีการบริหารจัดการโดยจัดตั้งขึ้นเป็นสำนัก เทียบเท่ากับคณะวิชา เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามอุดมคติของวิชาการศึกษาทั่วไปได้อย่างเต็มที่

สมเดช เจย์ไสย (2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมการจัดเก็บระบบการเรียน-การสอน หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์และเทคโนโลยีผ่านเว็บเพจบนระบบเครือข่ายของมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม” ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้โปรแกรมฯ ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ด้านการใช้คอมพิวเตอร์และระบบอินเทอร์เน็ตในระดับปานกลาง ส่วนผลจากการศึกษาระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการใช้โปรแกรมฯ ในด้านการออกแบบโปรแกรม การเข้าสู่ระบบการเรียนรู้ การสอน การสืบค้น และการติดต่อสื่อสารของโปรแกรมการจัดเก็บระบบการเรียน-การสอน พบว่า ผู้ใช้โปรแกรมส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ในขณะที่ ผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ใช้โปรแกรมฯ คือ ตัวแปร เพศ อายุ และสถานภาพ กับความพึงพอใจในการใช้โปรแกรมฯ ปรากฏว่า ผู้ใช้โปรแกรมฯ ส่วนใหญ่ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ และสถานภาพที่แตกต่างกัน จะมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในการใช้โปรแกรมฯ ในระดับที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในทางตรงกันข้าม ผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรประสบการณ์ด้านการใช้คอมพิวเตอร์และระบบอินเทอร์เน็ต ของผู้ใช้โปรแกรมฯ กับตัวแปรความพึงพอใจในการใช้โปรแกรมฯ กลับพบว่า ผู้ใช้โปรแกรมฯ ที่มีประสบการณ์การใช้คอมพิวเตอร์และระบบอินเทอร์เน็ตที่แตกต่างกัน จะมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ ในการใช้โปรแกรมฯ ในระดับที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ โดยผู้ใช้โปรแกรมฯ ที่มีประสบการณ์ด้านคอมพิวเตอร์และระบบอินเทอร์เน็ต ในระดับมาก-มากที่สุด จะมีความพึงพอใจในการใช้โปรแกรมฯ มากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์ในระดับน้อย-น้อยที่สุด

อรวัฒน์ ชินพันธ์ (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนระบบกลุ่มใหญ่วิชาการศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา” ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอนระบบกลุ่มใหญ่วิชาการศึกษาทั่วไป ในด้านรูปแบบการสอนระบบกลุ่มใหญ่ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อและอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล โดยรวมและในแต่ละด้านว่า มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง นอกจากนี้ ยังพบว่า นักศึกษาเพศชายและเพศหญิง มีทักษะต่อการเรียนการสอนระบบกลุ่มใหญ่วิชาการศึกษาทั่วไป โดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ ตัวแปรระดับชั้นปี คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 และนักศึกษาชั้นปีที่ 2 กลับมีทักษะต่อการเรียนการสอนในระบบกลุ่มใหญ่วิชาการศึกษาทั่วไป โดยรวมและในแต่ละด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ นักศึกษาที่เรียนภาคปกติกับเรียนภาคสมทบ ก็มีทักษะต่อการเรียนการสอนในระบบกลุ่มใหญ่ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากนั้นเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ก็พบว่า ด้านรูปแบบการสอนระบบกลุ่มใหญ่ และด้านสื่อและอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและด้านการวัดและประเมินผล กลับพบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน และในประการสุดท้าย นักศึกษาที่เรียนในสาขาวิชาที่แตกต่างกัน จะมีทักษะต่อการเรียนการสอนระบบกลุ่มใหญ่ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาสาขาวิชาศิลปศาสตร์ มีทักษะที่แตกต่างจากนักศึกษาสาขาวิชาบริหารธุรกิจ

สนอง แก้วเกิด (2543) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประเมินหลักสูตรหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป สถาบันราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ผลการศึกษาพบว่า 1) ด้านบริบท ได้แก่ จุดประสงค์ทั่วไปและความมุ่งหมายของกลุ่มวิชา นักศึกษามีความคิดเห็นว่า มีความเหมาะสมมาก ในขณะที่อาจารย์ผู้สอนและคณะกรรมการบริหารหลักสูตรมีความคิดเห็นว่ มีความเหมาะสมปานกลาง 2) ด้านปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ จำนวนหน่วยกิต เนื้อหาวิชา และสิ่งอำนวยความสะดวก นักศึกษามีความคิดเห็นว่า มีความเหมาะสมมาก ในขณะที่อาจารย์ผู้สอนและคณะกรรมการบริหารหลักสูตร มีความเห็นว่ มีความเหมาะสมปานกลาง 3) ด้านกระบวนการ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล และการบริหารและบริการหลักสูตร นักศึกษามีความคิดเห็นว่า มีการปฏิบัติมาก ในขณะที่อาจารย์ผู้สอนและคณะกรรมการบริหารหลักสูตรมีความคิดเห็นว่ มีการปฏิบัติปานกลาง และในประการสุดท้าย 4) ด้านการผลิต ได้แก่ คุณภาพของนักศึกษา นักศึกษามีความคิดเห็นว่า มีความเหมาะสมมาก ในขณะที่อาจารย์ผู้สอนและคณะกรรมการบริหารหลักสูตร มีความคิดเห็นว่ มีความเหมาะสมปานกลาง

2.9.2 งานวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์

พรณพัชร วิมลทรง (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะตามสภาพจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตระดับปริญญาตรีตามความคิดเห็นขององค์กรผู้ใช้บัณฑิตในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการศึกษาพบว่า บัณฑิตระดับปริญญาตรีในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีคุณลักษณะตามสภาพจริงในด้านบุคลิกภาพเป็นอันดับที่หนึ่ง และอันดับที่รองลงมา ได้แก่ คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ความสามารถ ด้านภาวะผู้นำ และด้านทักษะการปฏิบัติงานตามลำดับ ในขณะที่ กลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บัณฑิต มีความคาดหวังและพึงประสงค์ที่จะให้บัณฑิตระดับปริญญาตรี มีคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมสูงเป็นอันดับที่หนึ่ง และรองลงมาคือ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ด้านทักษะการปฏิบัติงาน ด้านความรู้ความสามารถ และด้านภาวะผู้นำ ตามลำดับ ส่วนผลของการเปรียบเทียบคุณลักษณะตามสภาพจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตระดับปริญญาตรีตามความคิดเห็นขององค์กรผู้ใช้บัณฑิตในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านความรู้ความสามารถ ด้านทักษะการปฏิบัติงาน ด้านบุคลิกภาพ ด้านภาวะผู้นำ และคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม ล้วนมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกด้าน

กฤตพร ชูแสง และคณะ (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของสาขาวิชาออกแบบแฟชั่นผ้าและเครื่องแต่งกาย” ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาและบัณฑิตได้ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ เป็นอันดับที่ 1 โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนอันดับที่รองลงมาคือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ในขณะที่ สถานประกอบการ/ผู้ใช้บัณฑิต ได้ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นอันดับที่ 1 โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนอันดับที่รองลงมา คือ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ส่วนผู้ประกอบการได้ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นอันดับที่ 1 โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนอันดับที่รองลงมา คือ ด้านทักษะทางปัญญา และในประการสุดท้าย อาจารย์ผู้สอน/ผู้บริหาร ได้ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ เป็นอันดับที่ 1 โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

เกสรินทร์ เพ็ชรรัตน์ และคณะ (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของสาขาวิชาวิทยาศาสตร์การอาหารและโภชนาการ” ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างได้ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อคุณลักษณะของบัณฑิตและการจัดการศึกษาในหลักสูตร (พ.ศ. 2550) ทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านเชาว์ปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิง

ตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านทักษะพิสัย โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้ คือ กลุ่มบัณฑิตได้ประเมินโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก กลุ่มผู้ปกครองอยู่ในระดับมาก กลุ่มคณาจารย์/ผู้บริหารอยู่ในระดับมาก ในขณะที่กลุ่มสถานประกอบการ/ผู้ใช้บัณฑิต ได้ประเมินโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับที่มากที่สุด

เจตนิพัทธ์ บุญยสวัสดิ์ และคณะ (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของสาขาวิชาอาหารและโภชนาการ” ผลการศึกษาพบว่า บัณฑิต อาจารย์ผู้สอน และผู้ปกครอง ได้ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ เป็นอันดับที่ 1 โดยมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.12, 3.61 และ 4.15 ตามลำดับ) ในขณะที่ มุมมองของสถานประกอบการ ได้ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นอันดับที่ 1 โดยมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.84)

ฉวีวรรณ แจ่มกิจ และคณะ (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของสาขาวิชาอุตสาหกรรมบริการอาหาร” ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของบัณฑิตที่มีต่อความพึงพอใจในการจัดการศึกษาในหลักสูตร (พ.ศ. 2550) ของสาขาวิชาอุตสาหกรรมบริการอาหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก จากนั้นเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน ก็พบว่า 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ คุณลักษณะของบัณฑิตต้องมีความประพฤติดี มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์สุจริต ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น และมีความตรงต่อเวลา 2) ด้านความรู้ ได้แก่ มีทักษะด้านปฏิบัติการ สามารถวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ และมีความรอบรู้ในสาขาวิชาชีพ 3) ด้านชาวปัญญา ได้แก่ สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ และประยุกต์ความรู้ แนวคิด หลักการ ทฤษฎีเพื่อใช้คิด เพื่อการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และตัดสินใจได้ถูกต้องรวดเร็ว แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ มีความรู้รอบตัวที่จำเป็นในวิชาชีพ 4) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ได้แก่ ต้องมีมนุษยสัมพันธ์ดี ยอมรับรับความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักวางแผนและรับผิดชอบการเรียนรู้ และเชื่อมั่นในตัวเองและกล้าแสดงความคิดเห็น 5) ด้านวิเคราะห์และสื่อสาร ได้แก่ สามารถประยุกต์ใช้วิธีการทางคณิตศาสตร์และสถิติในการศึกษาปัญหาและนำเสนอรายงาน สามารถใช้เทคโนโลยี และมีทักษะในการเขียนได้อย่างถูกต้อง และ 6) ด้านทักษะพิสัย ได้แก่ สามารถปฏิบัติงานได้ถูกต้องโดยอิสระ สามารถปฏิบัติงานตามแบบที่กำหนดได้ และสามารถประยุกต์การปฏิบัติงานเพื่อการแก้ปัญหาในสภาพจริงได้

ชไมพร สิงห์ตระหง่าน (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคาดหวังของผู้บริหารองค์การภาครัฐและภาคเอกชนที่มีต่อคุณลักษณะของบัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์” ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่พึงพอใจกับพฤติกรรมการปฏิบัติงานของบัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ โดยผู้บริหารองค์การภาคเอกชน มีความพึงพอใจในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 64 ในขณะที่ผู้บริหารองค์การภาครัฐ มีความพึงพอใจในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 59 จากนั้นเมื่อสอบถามถึงความประสงค์ที่จะรับบัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ เข้าปฏิบัติงาน ก็พบว่า ผู้บริหารองค์การภาคเอกชนมีความประสงค์ดังกล่าว คิดเป็นร้อยละ 89 ในขณะที่ผู้บริหารองค์การภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 87 นอกจากนี้ จากการทดสอบสมมุติฐานทางสถิติเพิ่มเติม ยังพบอีกว่า ผู้บริหารองค์การภาครัฐและภาคเอกชน มีความคาดหวังต่อคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ไม่แตกต่างกัน รวมทั้ง ผู้บริหารองค์การภาครัฐและภาคเอกชน มีความประสงค์ที่จะรับบัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ และจากสถาบันการศึกษาแห่งอื่นๆ เข้าทำงาน ไม่แตกต่างกัน

ณัฐแก้ว ข้องรอด (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาคุณลักษณะของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติและตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตคณะวิทยาการจัดการ ในจังหวัดเพชรบูรณ์” ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้บัณฑิตมีความต้องการบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งมีคุณลักษณะตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จากนั้น เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน ก็พบว่า ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ และด้านทักษะทางปัญญา มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง ประการต่อมา เมื่อพิจารณาในอีกเกณฑ์หนึ่ง ก็พบว่า ผู้ใช้บัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ ในจังหวัดเพชรบูรณ์ มีความต้องการคุณลักษณะของบัณฑิตโดยรวมอยู่ในระดับมาก จากนั้นเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน ก็พบว่า ด้านความชำนาญ ด้านความพยายาม และด้านความรู้ความสามารถในการทำงาน มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ ด้านความรับผิดชอบ กลับอยู่ในระดับที่มากที่สุด

อภิรติ โสพต และคณะ (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของสาขาวิชาการบริหารธุรกิจคหกรรมศาสตร์” ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 4 และบัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษา มีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสาขาวิชาการบริหารธุรกิจคหกรรมศาสตร์ ในทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านเชาว์ปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านทักษะพิสัย

อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 ในขณะที่ความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรดังกล่าวนี้ คือ ผู้ปกครอง คณาจารย์ ผู้บริหาร และสถานประกอบการ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11, 4.36 และ 4.51 ตามลำดับ

อจรรววรรณ ณ สงขลา และคณะ (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการสินค้าแฟชั่น” ผลการศึกษาพบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้แสดงความคิดเห็นในภาพรวมต่อคุณลักษณะของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการสินค้าแฟชั่น ในทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยสามารถจัดเรียงลำดับได้ ดังต่อไปนี้ คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ในส่วนที่รองลงมาได้แก่ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านความรู้ ด้านทักษะพิสัย และด้านทักษะการวิเคราะห์ โดยมีค่าเฉลี่ยคือ 4.45, 4.37, 4.24, 4.23 และ 4.06 ตามลำดับ

ดาระกา ศิริสันติสัมฤทธิ์ (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยการจัดการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์” ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนวิชาการในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มีความคิดเห็นต่อปัจจัยการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ ยังพบว่า ตัวแปรปัจจัยการจัดการศึกษามีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์เป็นบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรอิสระทั้ง 6 ตัว สามารถเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเงินและงบประมาณ ด้านการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมนักศึกษา ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการบริหารจัดการ และด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน กับด้านนโยบายและแผนการดำเนินงาน ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่เท่ากัน

พลวัต วุฒิประจักษ์ (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาจิตตปัญญาศึกษาสำหรับนักศึกษาครู เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะบัณฑิตครูที่พึงประสงค์” ผลการศึกษาพบว่า ทำให้ได้รูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาจิตตปัญญาศึกษา คือ “AFDDCER Model” โดยใช้หลักการของจิตตปัญญาศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยใจอย่างไคร่ครวญ โดยมุ่งการพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เน้นการใช้สติปัญญาเพื่อเข้าถึงความจริง เชื่อมโยงสรรพศาสตร์อย่างสมดุล ซึ่งทั้งหมดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะบัณฑิตครูที่พึงประสงค์ อันเป็นไปตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา โดยมีสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับ การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง การสงบนิ่ง โยคะ สุนทรียสนทนา สุนทรียศิลป์ การศึกษาชุมชน และกิจกรรมสร้างสรรค์ สำหรับการพัฒนาหลักสูตร ประกอบไปด้วย 4

ขั้นตอน อันได้แก่ 1) ขั้นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) ขั้นตอนออกแบบและพัฒนาหลักสูตร 3) ขั้นตอนการสร้างสรรค์ประสบการณ์ และ 4) ขั้นตอนสะท้อนข้อมูลจากการพัฒนาหลักสูตร ส่วนขั้นตอนการนำหลักสูตรรายวิชาไปใช้ในชั้นเรียน จะประกอบไปด้วยขั้นตอนตามรูปแบบ “MILER Model” อันได้แก่ 1) ขั้นสงบนิ่งอยู่กับตัวเอง 2) ขั้นการให้ความรู้ 3) ขั้นเรียนรู้ประสบการณ์จากกิจกรรม 4) ขั้นการสะท้อนความคิดจากการจัดกิจกรรม โดยมีการขับเคลื่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอน คือ 1) การสร้างความตระหนักในตน 2) การสร้างเสริมประสบการณ์ และ 3) การใคร่ครวญตรวจสอบการเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตาม ผลที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตรรายวิชาจิตตปัญญาศึกษาดังกล่าวนี้ ได้พบว่า 1) นักศึกษาคูเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรรายวิชาจิตตปัญญาศึกษา โดยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติตนและการสอน ที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) นักศึกษาคูมีคุณลักษณะของบัณฑิตครูที่พึงประสงค์ กล่าวคือ มีความตระหนักรู้ในตนเอง มีความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ ทำงานเพื่อส่วนรวม และคิดอย่างมีวิจารณญาณ ที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) นักศึกษาคูมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรรายวิชาจิตตปัญญาศึกษา ในระดับที่มากที่สุด

ปาริณา แอนเดอร์สัน และคณะ (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาคุณสมบัตินักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ จังหวัดบุรีรัมย์ ปี พ.ศ. 2552” ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อบัณฑิตในสถานประกอบการ ในระดับมาก ในด้านต่อไปนี้ คือ บัณฑิตมีความซื่อสัตย์ มีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร มีน้ำใจเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีคุณธรรมจริยธรรมและขยันในการทำงาน และมีความสุขพออ่อนน้อมถ่อมตนตามลำดับ ส่วนความพึงพอใจต่อบัณฑิตในสถานประกอบการ ในระดับปานกลาง ได้แก่ด้านต่อไปนี้ คือ มีความรู้ความสามารถทางวิชาการ ความสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีความขยัน อดทนอดกลั้น ตามลำดับ และในประการสุดท้าย กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อบัณฑิตในสถานประกอบการ ในระดับน้อย ได้แก่ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา และด้านการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

อรนงค์ เย็นเกษม (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น” ผลการศึกษาพบว่า สภาพนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก จากนั้นเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการส่งเสริมและพัฒนาอาจารย์ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักศึกษา และด้านการประเมินคุณภาพการผลิตบัณฑิต ตามลำดับ นอกจากนี้ ยังพบว่า

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ที่มีความสัมพันธ์ไปในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน ได้พบว่า ด้านที่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการประเมินคุณภาพบัณฑิต ในขณะที่ ด้านที่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ได้แก่ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาอาจารย์ และด้านการส่งเสริมและพัฒนานักศึกษา

จิราพร วัฒนศรีสิน และคณะ (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช” ผลการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ประกอบไปด้วย 1) สมรรถนะของอาจารย์ที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของบัณฑิต 2) การพัฒนาสมรรถนะของการจัดการเรียนการสอนแบบเอื้ออาทร 3) การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ 4) กิจกรรมเสริมหลักสูตร และ 5) สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ส่วนกระบวนการมีส่วนร่วมประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน อันได้แก่ 1) การวางแผนเพื่อไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น 2) การลงมือปฏิบัติตามแผน 3) การสังเกตการณ์ และ 4) การสะท้อนกลับ นอกจากนั้น ภายหลังจากที่นักศึกษาได้เข้าร่วมในกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมแล้ว ก็พบว่า นักศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเกณฑ์ของวิทยาลัยฯ ทั้ง 15 ด้าน อยู่ในระดับดี ในมุมมองของนักศึกษา พบว่า มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนการสอนนี้ อยู่ในระดับมาก ในขณะที่อาจารย์ผู้สอน ก็มีความเห็นว่า กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนนี้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

พัชรี ศรีสังข์ (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาจิตวิทยา สังคมโดยใช้ชุมชนและประสบการณ์เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์” ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ สามารถแบ่งออกได้ว่าเป็นระบบใน 8 องค์ประกอบ คือ 1) ปัญหาและความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ 2) หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 4) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง 5) สารการเรียนรู้ 6) กิจกรรมการเรียนรู้ 7) การวัดผลประเมินผลรูปแบบ และ 8) แหล่งเรียนรู้ นอกจากนั้น ยังพบว่า คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นกับนิสิตภายหลังจากใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ด้านสติปัญญา มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ด้านอารมณ์ความรู้สึก มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านทักษะทุกทักษะ มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยยกเว้นเฉพาะทักษะการสังเกต ที่อยู่ในระดับมากที่สุด

รินฤดี ชัยอำมาตย์ (2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ในทัศนะของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์” ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ในด้านการเรียนรู้ ความมีคุณธรรม ความมีวินัยในตนเอง และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ จะมีความคิดเห็นในทุกด้านอยู่ในระดับสูง ในขณะที่นักศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และผังเมือง กลับมีความคิดเห็นในทุกด้านอยู่ในระดับต่ำ จากนั้น เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า 1) ด้านการเรียนรู้ นักศึกษามีความรู้ทางด้านการปฏิบัติอยู่ในระดับสูง กล่าวคือ มีความสามารถเชื่อมโยงวิธีการเรียนรู้เข้ากับสภาพปัญหาและประสบการณ์ในชีวิตจริง สามารถถ่ายโอนความรู้ที่ได้รับไปสู่ผู้อื่นได้ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ 2) ด้านความมีคุณธรรมจริยธรรม มีความซื่อสัตย์ อยู่ในระดับสูง กล่าวคือ ไม่ทุจริตในการสอบ ยอมรับความผิดพลาดที่เกิดขึ้น นักศึกษานิยมความเป็นไทยอยู่ในระดับต่ำ กล่าวคือ ความสามารถแสดงตนตามเอกลักษณ์ไทย อาทิ ความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง 3) ด้านความมีวินัยในตนเอง นักศึกษาปฏิบัติตนตามระเบียบวินัยอยู่ในระดับสูง กล่าวคือ มีความเคารพต่อสิทธิของผู้อื่น เคารพกฎเกณฑ์และกติกาสังคม ปฏิบัติตามระเบียบของมหาวิทยาลัย ด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับต่ำ กล่าวคือ การมีความรับผิดชอบต่อในงานที่ได้รับมอบหมาย และ 4) ด้านลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน มีความสามารถในการ “อดได้รอได้” อยู่ในระดับสูง กล่าวคือ มีความอดทน รู้จักห้ามใจตนเองได้ ในประการสุดท้าย เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ก็พบว่า เพศหญิง มีความสัมพันธ์ทางด้านคุณธรรมจริยธรรม ที่มากกว่าเพศชาย

กฤษฎี ปทุมชัย และคณะ (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น : กรณีศึกษาจากบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2545” ผลการศึกษาพบว่า บัณฑิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่บัณฑิตควรมี ทั้ง 4 ด้าน คือ คุณลักษณะส่วนตัว คุณลักษณะทางสังคม คุณลักษณะทางเจตคติในการทำงาน และคุณลักษณะทางวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก ในประการต่อมา ผลจากการจัดลำดับความสำคัญของคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ซึ่งมหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้พิจารณากำหนดขึ้นไว้เป็น 12 ประการ พบว่า บัณฑิตได้จัดเรียงลำดับ ที่เห็นว่ามีค่าสำคัญใน 5 ลำดับแรก ได้แก่ 1) มีความรู้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทางวิชาการอย่างมีเหตุผล 2) มีจริยธรรม คุณธรรม และความซื่อสัตย์ในวิชาชีพ 3) มีความรับผิดชอบต่อสังคมและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 4) มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี และ 5) มีวิจรรณญาณและความสามารถในการแก้ไขปัญหา

สถาบันวิจัยและพัฒนา สถาบันราชภัฏลำปาง (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตและคุณลักษณะบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางที่พึงประสงค์” ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้บัณฑิตส่วนใหญ่ ร้อยละ 68.5 มีความคิดเห็นว่า บัณฑิตทำงานตรงกับสาขาที่สำเร็จการศึกษา ภาพรวมความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน กล่าวคือ 1) ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ 2) ด้านทักษะการปฏิบัติงานและความสามารถพิเศษ และ 3) ด้านบุคลิกภาพและทัศนคติ ก็พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากในทุกด้านเช่นเดียวกัน ในประการต่อมา คุณลักษณะบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางที่พึงประสงค์ตามความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิต สามารถจัดเรียงตามลำดับความสำคัญได้ดังต่อไปนี้ คือ 1) บัณฑิตต้องมีความรู้ในวิชาชีพเฉพาะสาขาเป็นอย่างดี 2) บัณฑิตมีความซื่อสัตย์ตรงเวลาและแสดงออกถึงความรับผิดชอบ 3) มีมนุษยสัมพันธ์ดี ทำงานเป็นทีมได้ และมีทัศนคติที่ดีต่อสถานประกอบการ อันดับที่ 4) และ 5) คือ มีความอดทนสูง 6) แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี (เท่ากัน) 6) ความสามารถพิเศษอื่น ๆ อาทิ คอมพิวเตอร์ เครื่องใช้สำนักงาน ขับรถยนต์ได้ มีความอดทนสูง แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี และ 7) มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมและวัฒนธรรมจารีตประเพณี

วรรณวิภา จตุชัย และคณะ (2547) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาความพึงพอใจของนางงานต่อการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของบัณฑิตสถาบันราชภัฏสวนดุสิต ปีการศึกษา 2544-2545” ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวม นางงานมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจตามลำดับ ดังนี้คือ มีความตั้งใจและมุ่งมั่นในการทำงาน ปฏิบัติตามระเบียบของหน่วยงาน รักษาผลประโยชน์ของบริษัท/องค์กร/หน่วยงาน ทำงานได้ทันเวลา ทำงานมีคุณภาพ มีการวางแผน/เตรียมการ และมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ในขณะที่โดยภาพรวม นางงานมีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของบัณฑิตในระดับมาก เช่นเดียวกัน โดยมีความพึงพอใจตามลำดับ ดังนี้คือ มีความซื่อสัตย์ มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบ มีความรักในเพื่อนมนุษย์และสิ่งแวดล้อม และมีความขยัน อดทนและไม่ย่อท้อ ส่วนข้อเสนอแนะที่สำคัญ มีดังต่อไปนี้ คือ 1) ความรู้ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน ควรเพิ่มทักษะด้านภาษาอังกฤษ/ทักษะในการสื่อสาร ความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ ประสบการณ์การทำงาน ปลูกฝังค่านิยมให้รักการทำงาน/รักสถาบัน และมนุษยสัมพันธ์ในสังคม 2) คุณลักษณะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน ควรปลูกฝังความขยัน อดทนและสูง ความเชื่อมั่น จริยธรรมในการปฏิบัติงาน ความรับผิดชอบ และมนุษยสัมพันธ์/การติดต่อประสานงาน 3) ปัญหาที่พบในการปฏิบัติงาน ได้แก่ การขาดประสบการณ์ในการทำงาน ขาดทักษะด้านภาษา ขาดการทำงานเป็นทีม และขาดระเบียบในการทำงาน 4) ในการปรับปรุงคุณภาพบัณฑิต ควรมีการฝึกงานอย่างน้อยหนึ่งปี ฝึกให้เป็นคนกล้าพูดกล้าแสดงออก พัฒนาด้านบุคลิกภาพ และพัฒนาให้บัณฑิตมีความรู้ความชำนาญในสาขาที่ตนเองได้สำเร็จการศึกษา

ศิริวรรณ สิริพิทุไชรวรรณ (2547) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะของบัณฑิตที่มีผลต่อการจ้างงานของบัณฑิตมหาวิทยาลัยทักษิณ” ผลการศึกษาพบว่า นายจ้าง ผู้ประกอบการ ผู้ใช้บัณฑิต มีความพึงพอใจต่อบัณฑิตของมหาวิทยาลัยทักษิณ ในระดับมาก องค์ประกอบหลักที่นายจ้างมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรมและมนุษยสัมพันธ์ ส่วนที่รองลงมา ตามลำดับคือ ด้านความรับผิดชอบต่อจรรยาบรรณวิชาชีพ และด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ/วิชาชีพ

สุณิสา อิมเอิบ (2545) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะของบัณฑิตในทัศนะของอาจารย์สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี” ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของบัณฑิตสถาบันราชภัฏรำไพพรรณี ตามความคิดเห็นของอาจารย์ในทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังต่อไปนี้ คือ 1) ด้านสุขภาพและบุคลิกภาพ 2) ด้านการมีส่วนร่วมและสิ่งแวดล้อม 3) ด้านคุณธรรมจริยธรรม และ 4) ด้านความรู้ความสามารถ นอกจากนี้ ผลจากการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า อาจารย์สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี จำแนกตามเพศชายและเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของบัณฑิตสถาบันราชภัฏรำไพพรรณี ทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ในทำนองเดียวกันนี้ ก็ได้พบว่า อาจารย์สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี จำแนกตามสาขาวิชาการศึกษา คือ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และสาขาวิชาศิลปศาสตร์ มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของบัณฑิตสถาบันราชภัฏรำไพพรรณี ในทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกัน

นิรมล สุวรรณกาศ (2540) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะของบัณฑิตสถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์ตามความต้องการของหน่วยงาน (ปีการศึกษา 2541-2542)” ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะทั่วไปของบัณฑิตทุกโปรแกรมวิชา ด้านความรู้ความสามารถ ด้านทักษะวิชาชีพตามความต้องการของหน่วยงาน อยู่ในระดับมากที่สุด มีจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ มีความรับผิดชอบในงานที่มอบหมายให้ แสวงหาความรู้เพื่อพัฒนางาน ยอมรับและปฏิบัติตามกฎของหน่วยงาน ส่วนที่เหลือนอกจากนี้ ล้วนเป็นความคิดเห็นในระดับที่มาก ในทุกๆ ข้อ ในขณะที่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตทุกโปรแกรมวิชา ด้านความรู้ความสามารถ ด้านทักษะวิชาชีพตามสภาพที่เป็นจริง อยู่ในระดับมาก ในห้าอันดับแรก ได้แก่ การยอมรับและปฏิบัติตามกฎของหน่วยงาน มีความรับผิดชอบในงานที่มอบหมายให้ ได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน ยอมรับข้อผิดพลาดและพร้อมที่จะปรับปรุงตนเอง และมีความสามารถในการใช้ภาษาไทย ส่วนที่เหลือนอกจากนี้ ล้วนเป็นความคิดเห็นในระดับปานกลาง จากนั้น เมื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะทั่วไปของบัณฑิตในด้านความรู้ความสามารถในทักษะวิชาชีพและด้านศีลธรรมจรรยาบรรณในวิชาชีพ ตามความต้องการและตามสภาพที่เป็นจริง โดยจำแนกตามระดับตำแหน่งในองค์กรของผู้ตอบแบบสอบถาม ก็พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ในทางตรงกันข้าม เมื่อจำแนกตามประเภทของหน่วยงานของผู้ตอบ

แบบสอบถาม กลับพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 (ตามลำดับ) และในประการสุดท้าย ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะทั่วไปของบัณฑิตด้านความรู้ความสามารถในทักษะวิชาชีพและด้านศีลธรรมจรรยาบรรณในวิชาชีพ ตามสภาพที่เป็นจริง จำแนกตามระดับตำแหน่งในองค์กรของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 (ตามลำดับ)

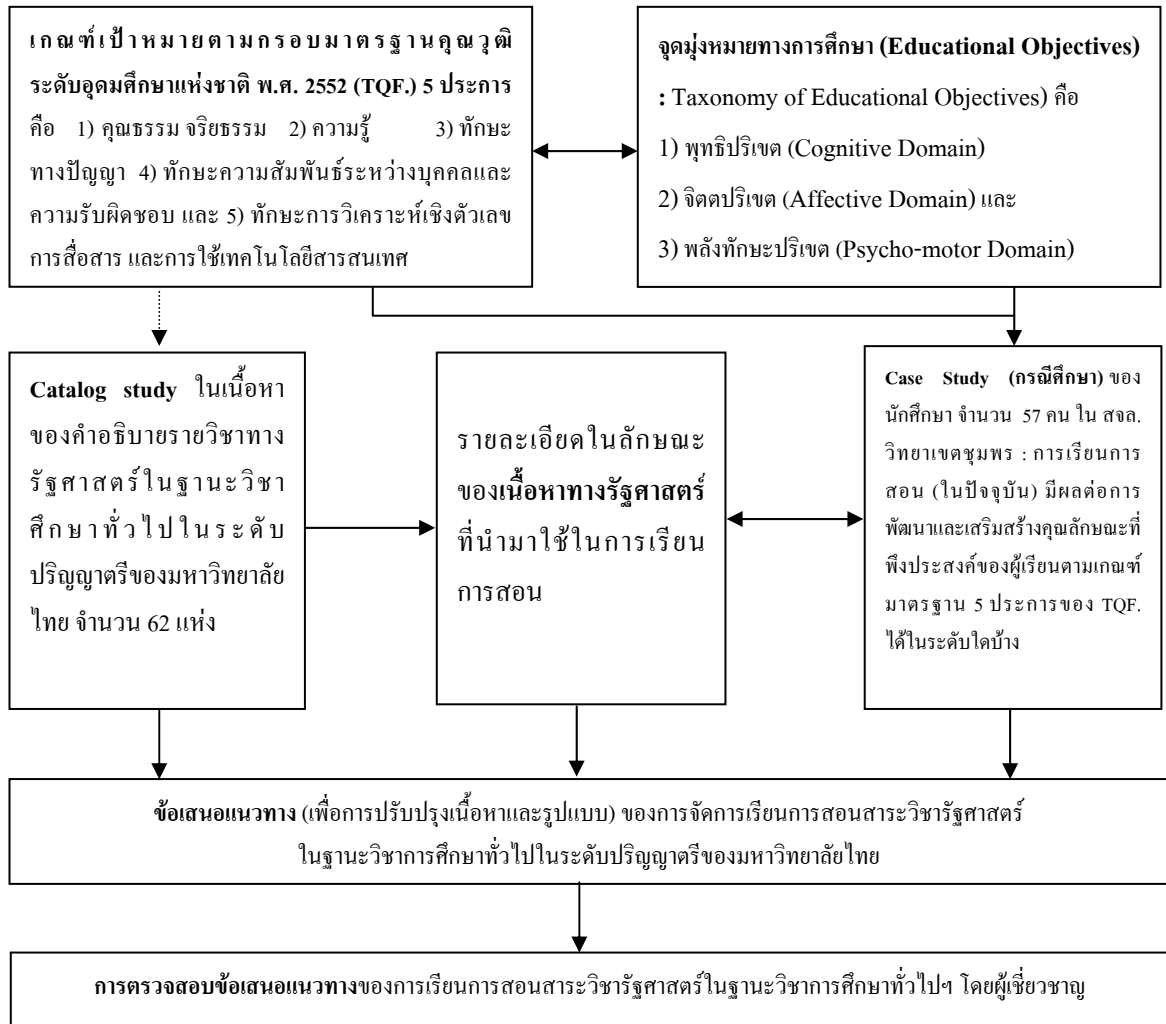
ผลจากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องต้นทางด้าน (1) งานวิจัยเกี่ยวกับวิชาการศึกษาทั่วไปของ พัชราภา ดันติชูเวช (2553); พอเพ็ญ ไกรนรา และคณะ (2552); ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2549); สมเดช เฉยไสย (2549); อรวัดนา ชินพันธ์ (2548); และ สนอง แก้วเกิด (2543) และ (2) งานวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ของ พรณพัชร วิมลทรง (2555); กฤตพร ชูแสง และคณะ (2554); เกศรินทร์ เพ็ชรรัตน์ และคณะ (2554); เจตนิพัทธ์ บุญยสวัสดิ์ และคณะ (2554); นวิวรรณ แจ็งกิจ และคณะ (2554); ชไมพร สิงห์ตระหง่าน (2554); ณิชฎแก้ว ช็องรอด (2554); อภิรติ โสฬส และคณะ (2554); อัจฉราวรรณ ณ สงขลา และคณะ (2554); ดาระกา ศิริสันติ สัมฤทธิ์ (2553); พลวัต วุฒิประจักษ์ (2553); ปาริณา แอนเดอร์สัน และคณะ (2552); อรณรงค์ เย็นเกษม (2552); จิราพร วัฒนศรีสิน และคณะ (2551); พัชรี ศรีสังข์ (2551); รื่นฤดี ชัยอำมาตย์ (2549); กฤษฏี ปทุมชัย และคณะ (2548); สถาบันวิจัยและพัฒนา สถาบันราชภัฏลำปาง (2548); วรณวิภา จตุชัย และคณะ (2547); ศิริวรรณ สิริพุทไธสวรรณ (2547); สุณิสา อิ่มเอิบ (2545); และ นิรมล สุวรรณภาส (2540) พบว่า ยังไม่เคยมีผู้ใดได้ทำงานวิจัยเกี่ยวกับ “เนื้อหา ผลของการพัฒนาผู้เรียน และข้อเสนอแนะทางการเรียนการสอนสาระวิชารัฐศาสตร์ในฐานะวิชาการศึกษาทั่วไปในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยไทย” มาก่อนหน้านี้

ดังนั้น จึงยืนยันได้ว่า การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาใหม่ที่ยังไม่มีใครทำมาก่อนหน้า ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยในประเด็นดังกล่าวนี้

ผลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ดังที่ได้นำเสนอมาข้างต้นนี้ ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์และพัฒนาขึ้นเป็นกรอบความคิดในการวิจัย ดังมีรายละเอียดที่จะนำเสนอในลำดับถัดไป

2.10 สรุปกรอบความคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องข้างต้น ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบความคิดในการวิจัยไว้ดังนี้

ภาพที่ 2.1 กรอบความคิดในการวิจัย

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในหมู่นักวิชาการทางด้านศึกษาศาสตร์ว่า จุดมุ่งหมายทางการศึกษา (Educational Objectives) ประกอบไปด้วยการพัฒนาผู้เรียนใน 3 ปริเขต คือ พุทธิปริเขต จิตตปริเขต และ พลังทักษะปริเขต หรือที่เรียกกันโดยตัวย่อว่า “KAP – Knowledge, Attitude, and Practice or Skills” ประกอบกับในปี พ.ศ. 2552 ทางกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเกณฑ์เป้าหมายตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (TQF.) ขึ้นไว้เป็น 5 ประการ คือ 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะทางปัญญา 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และ 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ดังนั้น สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จึงได้มุ่งศึกษาถึงตัวอย่างเนื้อหาของคำอธิบายรายวิชาในสาระวิชารัฐศาสตร์ในฐานะวิชาการศึกษาทั่วไปในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยไทย จำนวน 62 แห่ง รวมจำนวนเอกสารหลักสูตรที่ถูกนำมาวิเคราะห์เนื้อหา 96 ฉบับ เพื่อให้ได้คำตอบว่าเนื้อหาของสาระวิชารัฐศาสตร์ที่ถูกนำมาใช้ในการเรียนการสอน ประกอบไปด้วยเนื้อหาเรื่องอะไรบ้าง และได้นำเสนอในลักษณะใดบ้าง

จากนั้น จึงศึกษากับกรณีศึกษา คือ นักศึกษาจำนวน 57 คน ใน สจล.วิทยาเขตชุมพร ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ที่ลงทะเบียนเรียนในสาระวิชารัฐศาสตร์ ในฐานะวิชาการศึกษาทั่วไปในระดับปริญญาตรี เพื่อตรวจสอบว่าการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรการศึกษาลดับปัจจุบันของสถาบันอุดมศึกษาแห่งนี้ เฉพาะในรายวิชาดังกล่าว จะมีผลต่อการพัฒนาและเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนตามเกณฑ์มาตรฐาน 5 ประการของ TQF. ได้ในระดับใดบ้าง

ประการต่อมา เมื่อพบคำตอบว่า ด้วยผลของการจัดการเรียนการสอนในสภาพการณ์เช่นนั้น สามารถพัฒนาและเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนตามเกณฑ์มาตรฐาน TQF. ในด้านต่างๆ ได้ในระดับใดบ้าง ด้านใดมาก ด้านใน้อย ก็จะทำนำข้อมูลดังกล่าวนี้ ไปใช้เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาเป็น “ข้อเสนอแนะทางเพื่อการปรับปรุงเนื้อหาและรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนสาระวิชารัฐศาสตร์ ในฐานะวิชาการศึกษาทั่วไปในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยไทย” ซึ่งโมเดลดังกล่าวนี้ จะได้รับการตรวจสอบและยืนยันโดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert Judgment) จำนวน 5 ท่าน ในลำดับสุดท้าย ดังภาพที่ 2.1